

Deze uitgave is een beknopte versie van Pedagogisch handelen & klassenmanagement van Marzano, Bazalt Groep 2022.

INHOUD

Inleiding	8
1. Regels & routines	13
2. Omgaan met ordeverstorend gedrag	19
3. Relatie tussen leraar en leerlingen	26
4. Mentale houding	36
5. Verantwoordelijkheid van leerlingen	43
6. Een goed begin is het halve werk	52
7. Schoolbreed management	59

G Goede resultaten binnen handbereik!

Kan ik het gedrag van mijn leerlingen beïnvloeden? Het antwoord is bijna overduidelijk: ja, dat kan! En we weten ook hoe. Er zijn talloze manieren om met klassenmanagement en leerlingbegeleiding aan de slag te gaan, maar wat werkt nu écht?

Onderwijsexpert Robert Marzano onderzocht de resultaten van meer dan 100 studies op dit gebied, waaronder 134 experimenten die specifiek waren opgezet om te achterhalen welke strategieën het meest effectief zijn. Dit onderzoek vond plaats in echte klassen, met echte leraren en leerlingen, in zowel het basisonderwijs als het voortgezet en beroepsonderwijs. Marzano¹ en zijn team voerden een meta-analyse uit, waarin verschillende strategieën met elkaar werden vergeleken om te bepalen welke de grootste impact hebben. Dit type onderzoek is een van de meest betrouwbare vormen van ‘evidence-based’ werken, omdat het gebaseerd is op een breed scala aan gedegen studies.

Dankzij deze onderzoeken weten we welke aanpak in de praktijk écht effect heeft. Geen theorieën over de nieuwste pedagogische trends of idealistische visies op hoe het onderwijs zou moeten zijn,

¹ Wat werkt op school (Marzano), Bazalt Groep 2021

maar concrete, wetenschappelijk onderbouwde strategieën. En het mooie is: je hebt er geen uitgebreide training voor nodig. Als een ervaren leraar aan de slag gaat met de actiestappen uit *Wat werkt: Pedagogisch handelen & klassenmanagement*, zullen er snel resultaten zichtbaar zijn. Het is daarbij belangrijk om de strategieën een eerlijke kans te geven; zowel de leraar als de leerlingen hebben tijd nodig om te wennen aan de nieuwe aanpak. Na enkele weken zal de investering zich echter uitbetalen in beter gedrag en meer motivatie bij de leerlingen.

Voor beginnende leraren kan het wat langer duren om de strategieën goed onder de knie te krijgen, en zij hebben mogelijk extra begeleiding nodig. Toch merken veel leraren al snel dat ze sommige effectieve technieken onbewust al toepassen. Reacties als “Ja, dat werkt goed! Ik doe altijd...” of “Dat doe ik soms, maar eigenlijk zou ik het vaker moeten doen!” komen regelmatig voor.

Vier bewezen strategieën

Marzano onderscheidt vier strategieën die aantoonbaar een positieve invloed hebben op het gedrag van leerlingen in de groep. Hij groepeerde de onderzoeksresultaten in vier categorieën en berekende het gemiddelde effect van elke aanpak. Interessant is de laatste kolom die laat zien dat storend gedrag van leerlingen sterk afneemt bij elk van de vier soorten strategieën. Als er staat dat er 28% minder storing is als er gewerkt wordt aan heldere regels en andere verwachtingen, is dat in vergelijking met groepen waarin gewerkt wordt zonder duidelijke regels en verwachtingen.

Soort strategie	Omschrijving	Vermindering van storend gedrag
Regels & routines	Duidelijk maken van regels en andere verwachtingen van leerlingen. Het hoogste effect treedt op bij regels die in overleg zijn opgesteld.	28%
Omgaan met ordeverstoring gedrag	Effectief gebruiken van positief reageren, belonen en mild straffen. Preventieve maatregelen en erkenning van behoeften van leerlingen hebben een groot effect.	32%
Relatie leraar - leerlingen	Stimuleren van contact tussen leraar en leerlingen en wederzijds respect. De leraar combineert een zekere mate van dominantie met een coöperatieve instelling naar de leerlingen.	31%
Mentale instelling leraar	Ontwikkelen van de alertheid van de leraar zodat die voortdurend weet wat er gebeurt in de groep. Daarbij houdt de leraar bewust controle over de eigen gedachten en gevoelens bij het reageren op storend gedrag van de leerlingen.	40%

Vier soorten strategieën die aantoonbare positieve invloed hebben op het gedrag van leerlingen in de groep.

In de praktijk

Bij experimenteel onderzoek wordt elke strategie afzonderlijk getest, om precies te kunnen meten welk effect deze heeft. In de praktijk is het echter prima mogelijk om meerdere strategieën tegelijkertijd toe te passen. Dit zal waarschijnlijk een nog groter effect hebben dan wanneer slechts één strategie wordt gebruikt.

Toch is het belangrijk om te beseffen dat elke leraar uniek is en dat resultaten per persoon kunnen verschillen. De beste aanpak is om je te richten op de strategie die voor jou en je leerlingen de grootste uitdaging vormt of waar tot nu toe weinig aandacht aan is besteed. Uiteindelijk is de belangrijkste vraag niet wat gemiddeld het beste werkt, maar wat het beste werkt in jouw klas. Probeer het uit, werk samen met collega's, wissel ervaringen uit en kijk wat er gebeurt.

Dus ik zou zeggen, veel leesplezier en aan de slag ermee!

Anne-Marie Dogger-Stigter

Manager Bazalt Groep Educatieve Uitgaven

INLEIDING

Meester Joost loopt door de gangen van basisschool 'De Grote Beer'. Wat hoort hij toch een geschreeuw? Zou dat Sanne uit zijn klas zijn? Snel rent hij naar boven... Wat is het weer een zootje. Sanne heeft kennelijk ruzie gekregen met Hassan over het lenen van een gum. Vervolgens is de hele klas zich ermee gaan bemoeien en is er een grote ruzie ontstaan.

Meester Joost schrikt wakker. Gelukkig! Het was maar een droom. Morgen begint het nieuwe schooljaar en meester Joost denkt al na over zijn nieuwe klas. Hopelijk gedragen zijn leerlingen zich beter dan in zijn droom.

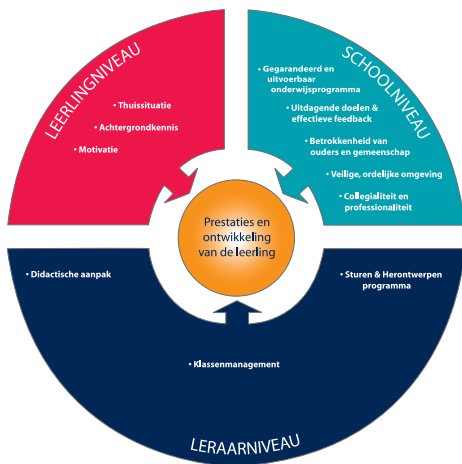
Alle onderwijsprofessionals stellen zichzelf regelmatig de vraag: Hoe zorg ik dat het gedrag van mijn leerlingen verandert? In deze uitgave staat deze vraag centraal. Er zijn vier fundamentele strategieën die een positief effect hebben op het gedrag van leerlingen in de groep en we behandelen ze alle vier. Deze strategieën komen voort uit allerlei wetenschappelijk onderzoek. Die gegevens zijn door Robert Marzano² verzameld en op een heldere en compacte manier samengevat en inzichtelijk gemaakt voor iedereen.

² Wat werkt op school (Marzano), Bazalt Groep 2021

De volgende vier strategieën zijn volgens Marzano belangrijk voor pedagogisch handelen en klassenmanagement:

- regels & routines;
- omgaan met ordeverstorend gedrag;
- relatie tussen leraar en leerlingen;
- mentale instelling van de leraar.

'Pedagogisch handelen & klassenmanagement' maakt deel uit van de serie *Wat werkt op school*, waarbij Robert Marzano een model ontwikkelde om prestaties van leerlingen structureel te verbeteren. Pedagogisch handelen en klassenmanagement is één van de elf factoren waaruit het model bestaat.

Voor we met het onderwerp Pedagogisch handelen en klassenmanagement aan de slag gaan, bekijken we eerst de invloed van de leraar op de ontwikkeling en de prestaties van de leerlingen in de groep. Deze invloed is veel omvangrijker dan altijd gedacht werd. Dit is fijn, omdat we nu weten dat een goede leraar de prestaties van leerlingen zienderogen kan verbeteren. Echter, een leraar die zijn vak niet goed verstaat, voegt vrij weinig toe aan de ontwikkeling van zijn leerlingen. Nu rijst direct de vraag: Wat is dan een goede leraar?

Meester Joost loopt met zijn mok koffie de klas binnen. Vanuit zijn ooghoek ziet hij Fenna ingespannen gebogen zitten over haar rekensommen. Joost heeft Fenna gisteren apart genomen en extra oefenstof met haar doorgenomen. Nu lukt het wel! Aan de instructietafel zit het groepje dat vandaag van meester Joost verlengde instructie krijgt al klaar. Verderop is Thomas bezig met zijn pluswerk. Thomas is een pientere jongen en Joost heeft zijn leerprogramma aangepast, zodat het voor Thomas wel uitdagend is op school. Hij zit met een glimlach gebogen over zijn werk, met rode wangen van inspanning.

In dit voorbeeld zien we dat meester Joost verschillende vaardigheden beheerst. Hij is in staat om didactische aanpakstrategieën te selecteren die passen bij de onderwijsbehoeften van zijn leerlingen. Waar nodig stuurt hij het programma bij en laat onderdelen weg of voegt extra onderdelen toe. Het lokaal bij meester Joost is zo ingericht, dat hij te-

gemoet kan komen aan de onderwijsbehoeften van de leerlingen. Hij zorgt dat de leerlingen zich veilig voelen en met plezier aan het werk zijn; een goed klassenmanagement dus.

Samengevat kunnen we zeggen dat een goede leraar over de volgende vaardigheden beschikt:

- selecteren van de meest effectieve didactische aanpakstrategieën;
- sturen en herontwerpen van het programma;
- goed toepassen van pedagogisch handelen en klassenmanagement.

Afzonderlijk hebben de vaardigheden niet zo'n grote invloed als wanneer ze in combinatie met elkaar gebruikt worden. Het sturen en herontwerpen van het programma is niet zinvol wanneer de leraar niet over de vaardigheid beschikt om de meest effectieve didactische aanpakstrategieën te selecteren. Het geheel is dus meer dan de som der delen.

Met de laatstgenoemde vaardigheid zijn we aangekomen bij het onderwerp van dit boekje: 'Pedagogisch handelen & klassenmanagement'. Wat daarbij opvalt, is het woord 'management'. Tegenwoordig wordt een leraar steeds meer als 'manager' gezien. Zelf denken leraren daar vaak nog anders over, maar toch beschikken ze wel degelijk over eigenschappen van managers. Denk maar eens aan het sturen op gegevens (namelijk leerprestaties), zorgen voor effectieve bedrijfsvoering

(orde houden) en resultaatgericht werken (zorgen voor goede leerprestaties). Dit zijn allemaal eigenschappen die passen bij managers en leraren.

Effectief managen is te leren. Door inzicht te hebben in en gebruik te maken van specifieke technieken op het gebied van pedagogisch handelen en klassenmanagement kan een leraar een effectieve klassenmanager worden. Deze uitgave biedt een leraar inzicht in de verschillende technieken die er zijn op het gebied van pedagogisch handelen en klassenmanagement en zorgt ervoor dat een leraar zijn eigen gedrag kan aanpassen. Door het aanpassen van zijn eigen gedrag zorgt de leraar voor een verandering in het gedrag van de leerlingen. Uiteraard heeft dit ook weer een positief effect op de prestaties van leerlingen. Reden genoeg om direct met deze uitgave aan de slag te gaan!

In de eerste vier hoofdstukken behandelen we de vier strategieën van pedagogisch handelen en klassenmanagement. Vervolgens bekijken we in hoofdstuk 5 de rol van de leerlingen in het effectieve management van de groep. In hoofdstuk 6 staat het begin van het schooljaar centraal, omdat dat een belangrijk moment is voor het opstarten van een effectief klassenmanagement. Behalve de leraar heeft de school als geheel ook invloed op het management in de groep en het gedrag van de leerlingen. Dit bespreken we in hoofdstuk 7. In ieder hoofdstuk wordt onder 'Aan de slag' en 'Actiestappen' beschreven hoe u concreet aan de slag kunt gaan met de beschreven informatie.